

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
a lap szellemi részét illető
közlemények küldendők.
Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
fél évre . . . 2 frt.
negyed évre 1 frt.
Hirdetmények díja:
3 hasábos petit-sorúrt, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyitlittér ára 15 kr.

Aratás — szüret.

(B.) Hogy Magyarország népességének legnagyobb része az őstermeléssel foglalkozik s hogy ennél fogva jelenleg is a földbirtok jövedelme képezi a legnagyobb jövedelmi és megélhetési forrást, már régen elfogadott állítás, minék a statisztikai felvételek számokban adnak kellő nyomatékot. — Ugyanis Magyarország 15.642.102 lelket számláló népességéből, az 1880. évi népszámlálás szerint: 3.325.220, vagyis 21,26% foglalkozás nélkülinek találtatott; ha ehhez az 1.747.948 lelket tevő ifjúságot, vagyis a népesség 11,13%-át is ide számítjuk, akkor a bizonyos foglalkozást űzőkre fennmaradó 67,61%-ból 28,90%, vagyis 4.520.671 lélek tartozik az őstermeléssel foglalkozók osztályához. Ezen létszámból 1.451.707 birtokos, 23.393 haszonbérlet, a többi gazdasági személyzet, munkás, évi szolga, zsellér, vagy családi kisegítő. Ezeknek kell rajta lenni, hogy Magyarország népe el legyen látva étellel, itallal; ezek viselik legnagyobb arányban a közterheket, a 298.536.102 frtra előirányzott rendes bevételnek több mint 12%-át, 35 millió forintot fizetvén, melyet csak a fogyasztási adóknak 21 millióit tevő összege közelíti meg.

Ámde amíg a többi adófizető nagyobb része, a nagy városiak egy részét kivéve, meg van mentve a mellékes kiadásoktól, rovattól, szolgálattól, addig a földbirtokost még egy csomó teher nyomja közszégi rovatal, kepe, útmunka stb. czimén, s míg a városi — ha rovattal fizet — sok tekintetben kárpótoltva van, addig bizony a birtokos osztálynak az ő kis városkájában, falujában édes kevés jut az anyagi igényeiből s a szellemi érdekből. Ha ezekből is ki akarja venni osztályrészét, fel kell keresnie a városokat és áldozatokat hozni mindazon előnyért, mit a civilisatio előhaladása folytán elérni lehet.

Mily szorgalom, ész-szerű tervezés, kitarás, fáradság kívánatik, hogy előteremthesse az adóra,

önfenntartásra, anyagi és szellemi előhaladás biztosítására szükséges költségeket! Pártolnia kell az irodalmat, jótékony intézeteket, — segíteni az ügyefogyottakon, nyomorultakon.

És kész is mindenre, csak jól üssön be az aratás s a szüret. Ám itt kezdődik többnyire a csalódás, kisebb-nagyobb mértékben, és itt merül föl hazánk közgazdasági viszonyainak sajátossága, kereskedelmünk és forgalmunk korlátozott voltának kényszerű beismerése, s annak tudata, hogy őstermelés tekintetében hatalmas versenynek vagyunk kitéve körös-körül. — Ekkor tünik fel a tökeszegénység is, midőn a legtöbb gazda egyszerre piacra kívánja vetni termését, borát, buzáját s nem véve figyelembe a kínálat tömegességét, csudálkozik, hogy nem éri el terménye az általa ohajtott árakat. holott a befektetés s a munkanapszám mily sok pénzt emészté fel. Egymásra licitálnak — lefelé a szükség nyomása alatt s így azután ritkán van betelve a remény, mit a fáradozása után várt gazdag gyümöleshez fűzőtt.

Bizonyára nagyban különbözik jelenlegi gazdasági életünk az 1848. előtől. A jobbágy dolgozott, napzámosra nem kellett költeni. A nemes birtokoson adó nem volt, következőleg ily czímen nem vittek exekucziót jószágára. Ilyenformán nem is volt szükség adófelügyelőségre, adóhivatalokra, exekutorokra s a tisztviselők nagy seregére. Elvégezte azt csendesen a vármegye az ő két perceptorával és adóíró biztosával könnyen. — A buzát lassanként eladták a közelebbi város piacán, s ha megmaradt, hát ültetett a gabonások hámbáraitban, nem igen rontotta magát ezért az akkoriban ritka zsidó sensál, vagy a gabonakereskedő. — Jó bort lehetett minden háznál kapni, még pedig bőven; meggyült az esztendő számra, úgy hogy hordó hordó hátán volt. Amit a koresmában el nem adtak, nagy vedrét egy huszassal számítva, az megmaradt. Nem kereste sem pin-

cze-egylet, sem a segesvári, brassói nagykereskedő oly tömegesen, mint most. Eljöttek néha a lengyel zsidók, azok arannyal fizették az aszút, kiválógatták a legjobb ó borokat; de az már nem volt rendes dolog, hogy szüretkor elvigyék mind a friss mustot. A hosszú utat s a drága szállítást csak az értékes ó bor bírta meg. — Ám ha nem volt nagy jövedelem, nem voltak nagyok az igények sem s a nyomasztó szükség érzete nem terjedt úgy el, mint jelenleg.

A forradalom lezajlása után változott a világ; a birtokos osztály a jobbágyság felszabadulása s a tömérdek vagyoni veszteség után általában nagy szüksége szenvedett. Kezdte terményeit piacra hordani; lassanként elevebb lett a kínálat, kereslet, úgy hogy a buza ára 1851—60-ig: 7 frt 28 kr, 1861—70-ig: 7 frt 70 kr, 1871—75-ig: 9 frt 57 kr volt hectoliterenként. A bor ára is 1860—80. években megfelelő volt, úgy hogy panaszra nem sok ok lehetett. 1871—83-ig a buza ára a világ minden piacán elég jó volt, ámbár már 1882-től kezdőleg hanyatlani kezdett. Hasonlólag a bor ár is leszállott. Míg azonban a termés nagysága némi magyarázatul szolgálhatott az eddigi években az árcsökkenésre nézve. — addig legalább nem volt panasz a kereslet tekintetében. Míg ellenben most az olcsó gabona s az aránylag még olcsóbb bor után általában oly csekély a kereslet, hogy a gazdának nem kevés gondra ad okot.

Piacot kell keresni minden módon. De ha az egyes termelőre van bízva a piac keresgelés, úgy általános jó eredményt elérni nem lehet. — Miért nem követik pl. megyei bortermelőink azon már nem csak Amerikában elfogadott gyakorlatot, hogy összeállva egy megbízható ügynököt vegyennek fel jóra való piacok keresésére, s a fogyasztók izléseinek megfelelő borkezelésre. Miért nem működnek a gazdasági egyletek azon, hogy pontos tudomást szerezzenek a nagyobb kereskedő

TÁRCZA.

„1784-ben Tamadott Oláh Zenebonának leírása.“

— Közli: Szentkatolnai BAKK ENDRE, vizaknai r. k. plébános. —
(Folytatás.)

Kristórnak, Brádnak, Ribitzének és Mihelynek felprédálás után több részre osztották a zenebonások; egy része benn Zaránd vidékén Kőrösbányán, Lunkán, Orson, Nagy- és Kishalmágyon, Atyován, Atsuván, Pleskutsán, éppen Magyarország széléig a nemesek és magyarok udvarait felprédálták, nem kedvezvén még a szent helyeknek is; ugyanis az előszámlált helyeken mindenütt a templomokat, segestyeket, kriptákat felbontották, az oltárok és urasztalok szentségeit elragadozták; nevezetesen Kőrösbányán a romai anyaszentegyházhoz tartozó templomot kirontván és kriptáját felbontván, a holttesteket is megfosztották.

Ismét Zaránd vidékén akkor ölettek meg az oláhoktól Kőrösbányán Szentkirályi György, Kis Gergely felesége, Ribitzei István, Brádi József, Ribitsorán Nemes Pál, Dsunkon Nyág Márton. Gyalakután Gentsi Antal.

Ezek közül Ribitzei István ilyen kegyetlenséggel: a zenebona kezdetével átszaladt volt a Maros mellékére Ilyére, onnan egy néhány napok mulva személyét oláh paraszt öltözetbe, eljövénék Kőrösbányáig feleségéről (kit már akkor megölték volt) tudakozni, de reá ismertek az oláhok és mindjárt megfogták, — egész éjszaka könyörgött az oláhoknak, hogy életét hagyják meg, igérvén ma-

gát örökös szolgaságra, de semmi kéréssel meg nem győzhették őket, mint valami törvényből halálra ítélt gonosztevőt kikisérték a kőrösbányai piacra és ott beállítván a gödörbe, melyet már elkészítettek volt, botokkal s vasvillákkal leverték és megölték. Jelen voltak a gyilkosok között Valya, Mária Bufta nevezetű oláh nemes emberek is, a kik az oláh parasztokkal mindenütt egyaránt prédálták és ölték a magyarokat. — A zenebona egyik nevezetes előjárója, Krisán Dsurs, nagyobb részét a zenebonásoknak Mühelyemből vezérelte a belényesi határszélebe Glatyinis nevezetű helységbe, a hol erős hittel egybeesküdtek, hogy azon utjokban egy láb magyart és tisztet sem hagynak különben életbe, hanem a kik a görög romaival nemegyesült vallásra állanak.

Mely egybeesküvés után, Szentandrás havának 5-ik napján a másik előjáró Horja, vagyis Kriszta Nyikula, nagy sokasággal beüött Topánfalvára, ott a királyi jószág ispányházait majdnem fundamentumból elrontották, a jószág leveleit vízbe hányták, a jövedelem-pénzt az arany váltópénzzel együtt elprédálták, — a pinzeket felverték, a koresmai bort s égett bort elvesztegették. Mind együtt itt Topánfalván a királyi tárháznak mintegy tízezer német forintig való kárt okoztak.

Ugyanott Bisztrai György aranyváltót mindenéből kifosztották. A rómaiaval egyesült görög vallásu esperest, Popa Ábrahámot személyében ugyan nem bántották, de mindenét megfosztották, — azután a helységbeli Szent-Ferencz-szerzetes Pap Lázárt a templommal együtt egyberontották.

Azon nap este Abrudbányának alsó részére kezdvén gyülekezni, más napra, azaz Szentandrás havának hatodik napjára virradólag mintegy hatezerből álló sokaság az

abrudbányai hegyeket felleg módjára borította el, a kik reggeli 8 óra tájban rettentő ordítással a városba rohantak, kiáltván: „Megöljük mind egy lábíg a magyarokat!“ Egyfelől ordítás, lövöldözés, másfelől sirás, jajgatás között sötét éjszakai predáltak. A református templomba is berontották s a prédikáló székből elbujt Osáni János és Eperjesi Sámuel megölték. — Nevezetesen ölettek meg akkor és másnap Abrudbányán említtet Osányi János, Eperjesi Sámuel, Zudor János, Szalai József, Pallosi György, Zudor Ferencz, Szappanyos Mihály.

Szentandrás havának 7-ik napján megint visszatérvén a városba az oláhok, a piac közepén kikiáltották, hogy a kik oláh vallásra nem állnak és oláh köntösbe nem öltöznek, a maguk ajtójuk előtt nyársba vonják, — melytől a nép úgy megrémült, hogy 9-én a ref. templom ajtajára és tetejére keresztet tettek. — Azon nap egyik része a sokaságnak harmadik előjáró K l o s k a vezetése alatt Verespatakra ütött. Offenbányáig lemenvén, a hol hasonló módon a királyi jószág házeit, koresmáit mind felprédálták. A két helyen pedig u. m. Abrudbányán és Verespatakon oláh vallásra kereszteltettek a római anyaszentegyházhoz tartozók közül 65, református 468, lutheránus 41, unitárius 548. — Kár okoztatott magoknak a károsoknak számvetésük szerint 162.463 frt 41 krig. — A prédálás és zsákmányolás közben megöletett 29 oláh. Azalatt míg Zarándba, Abrudbányán és Zalathna vidékén ezen szomorú történetek megindultak, egyik része az oláh sokaságnak a brádi prédából Szentandrás havának 4-ik napján kezdett a Kaján völgyén kirohanni; Hunyadvármegyének Maros-melléki részén növekedvén mindenütt a prédálók sokasága a helység lakóinak hozzájuk gyűlésével. Azelőtt tudósította volt már v. ispány Hollaki István

házaokról s az elfogadó árakról, másfelől az eladásra szánt termékészletek mennyiségéről, milyenségéről s így mindkét résznek, de különösen tagjainak jó szolgálatot tehetnének. — Miért nem alakul megyénk területén egy nagyobb borüzleti szövetkezet, mely a termelők érdekeinek támogatása mellett szép nyereséget is képes volna magának biztosítani. — Lehetetlen, hogy a viszonyok szemlélése ne költse fel saját érdekünkben az érdeklődést s ne indítsa meg az anyagi létünk biztosítása iránti törekvést, mert ha a régi rendszer szerint járunk el jövőre is, bizony nem igen lesz a jólét gazdag forrása az aratás, sem a szüret, hanem csak a napról-napra való megélés gyöngye szívárgása.

A küszöbön lévő magyar titkos-rendőrség szervezéséhez.

— Közl.: K. F. —

V.

A titkos rendőrségről általában.

Az összes nyugati államok fő- és nagyobb városai-ban, valamint Poroszországban és Ausztriában a titkos rendőri intézmény már régóta szervezve van. Ismeretlen öre az a közrend és biztonságnak. Maguk a titkos-rendőrség ellenségei sem tagadhatják meg ezen intézménytől elismerésüket, a mely körültekintő és feltűnés nélküli munkálkodása által rendkívüli eredményeket tud létrehozni. Nálunk a titkos rendőrség iránti ellenszenvet tapasztalhatni. Ez azonban onnan ered, hogy nálunk a titkos-rendőrség mibenlétét általában helytelenül fogják fel és ezen meghatározás alatt holmi titkos politikai ügynököket képzelnek; ellenben a budapesti államrendőrségnél alkalmazott polgári biztosokat senki sem tartja a titkos rendőrség tagjainak, holott éppen ezek azok, a kik nálunk a titkos rendőri teendőket ez idő szerint úgy a hogy végzik.

Tényleg tehát nekünk is volna titkos rendőrségünk, habár névleg nincs is, mivel „titkos-rendőrség“ czim alatt szervezett testületünk nincsen.

A titkos-rendőrség fogalmának és működésének megismerése czéljából legalkalmasabbnak találom az észak-amerikai Egyesült-Államokban létező ilyen intézményt röviden ismertetni.

A titkos-rendőrség ugynevezett detectivekből áll. Ilyenekül csak kiváló műveltséggel, tapasztalatokkal, nyelv- és emberismerettel, bátorság és elhatározottsággal bíró rendkívül eszes emberek vétetnek fel, a kik szolgálatuk ellátása közben a képzelhető legváltozatosabb alakokban és szerepekben lépnek fel és a szerint, a mint czéljaik megkívánják a legkülönfélébb társadalmi körökben, természetesen mindig más és más ruházatban s alakban mozognak. Feladatuk abban áll, hogy a bűnügyi felfedezési tevékenységet gyakorolják és hogy a közlekedés biztonságára felügyeljenek.

Az Egyesült-Államok titkos rendőrségének egymástól független, 3 osztálya van:

1. A nagyvárosok titkos rendőrsége, melyek közül különösen a new-yorki tűnik ki. Ez utóbbi, mint a new-

yorki városi rendőrségnek egy külön osztálya, egy kapitány vezetése alatt 25 detectívából áll.

A detectívek mint figyelő, illetve felügyelő rendőrök nappal a nyilvános tereken, a legelőkelőbb utcák átjárójánál, kikötőkben, vasúti állomásoknál stb. tartózkodnak. Éjjel nyilvános gyűléshelyeken, kávéházakban, látogatott éttermekben, színházakban végzik megfigyeléseiket, rendszerint előkelő ruházatban. A színházak bejáratánál legfőbb tevékenység őket a zsebvágókra való éber felügyelet képezi, kiket egy pillanat alatt képesek felismerni és a legkisebb feltűnés nélkül veszélytelenül tenni. Kivételesen megteszik azt is, hogy az általuk jól ismert zsebmetszők közül kettőt-hármat is bebocsátanak a színházba oly czéllal, hogy őket titkos ügynöki minőségben fölhasználják, előre figyelmeztetik azonban, hogy ha a színházban azon este lopás követkeltik el, egyedül ők fognak felelősségre vonatni és bizonytalan időre elzáratni. A zsebvágók az ilyen megbízásokat rendszerint jó eredménnyel teljesítik, vagy összeköttetéseiknél fogva a legnagyobb gazembereket játszódják kezére a titkos-rendőröknek s ilyenkor jó szolgálataikért meg is jutalmaztatnak. Van eset rá, hogy New-Yorkban, a nagy világvárosban, heteken keresztül nem fordul elő semmi-féle lopás azon számos nyilvános gyűléshelyeken, a hol naponként ezer meg ezer ember fordul és ez mindenesetre a jól szervezett titkos-rendőrség bámulatos ügyességének és rendkívüli őberségének a kifolyása.

A detectívek legfőbb és legnehezebb szolgálatát kétségtelenül a legrejtélyesebb bűnök s a legveszedelmesebb gonosztevők felfedezése képezi, ebben csaknem mesterek. Ők azon eljárás módjából, a mely szerint valamely bűntetendő cselekmény elkövetett, képesek a valószínű tettesre következtetni; sőt rendkívüli gyakorlattal és ügyességgel eléggé bizonyítja már az is, hogy az elkövetett bűneset színhelyének megtekintése után a legtöbbször azt is megtudják állapítani, hogy azt new-yorki, avagy bostoni, chicagói, philadelphiai gonosztevő követhette-e? egy-szóval ösmerik egy a new-yorki, mint a más idegen városok gonosztevőinek azon módszerét, a melylyel egyik-másik gonosztevőtököt végrehajtani szokták.

Nem egy titkos-rendőr nevelési gyermekét 2—3 éven keresztül a világvárosok titkos tolvaj-intézetében, a hol azoknak alkalma nyílik nemcsak a leghírhedtebb iparlovagokat, de a legveszedelmesebb gonosztevőket is megismerni, s előadásairól, melyeken a közönséges lopástól elkezdve a rablógyilkosságig minden bűn végrehajtási módja beható magyarázat tárgyává tetetik, terjedelmes jegyzeteket készítenek maguknak. Ilyen uton jutnak aztán a titkos-rendőrök mindazon ismeretek titkába, melyek nekik oly annyira megkönyvitik a munkát a legrejtélyesebb bűnesetek és tettesek felderítésénél. Ők agyanuba vett tetteseket azonnal nem fogják el, mert ez önbemérés nélkül úgy sem vezetne czélhoz, hanem addig követik azokat különböző állótözetben, míg elegendő bizonyítékot sikerült összegyűjteniök, minek alapján a bünyenyítő bíróság nyomban el is ítélteti azokat. Ily körülmények közt a bünyenyítő igazságszolgáltatás is azon helyzetbe jut, hogy nem kell egyik-másik gonosztevőt hónapokon át az állam drága kórházában hízaltatni, míg az ellen a további bünyenyítőket összehoznia sikerül, avagy igen sokszor hónapok mulva tényálladék hiányában a gonosztevőt szabadlábra helyezni kénytelen.

Mindezekből látható, hogy a jó és lelkiismeretes ren-

ur a hunyadvármegyei Táblát a Zaránd vidéki parasztlak feltámasztásáról, mely iránt Szentandrás havának harmadik napján reggeli 10 órakor a tábla is postával menő tudósítást küldött az erdélyi főkörmányzó tanácsnak és a feleséges udvari cancelláriának, egyszersmind megkeresvén fennebb említett Kárp András urat is, úgy gyalog főhadnagy Kalliáni és székely főhadnagy Simén urakat a segedelemért, kik közül másnap 11 órakor Kalliáni hadnagy megérkezett Dévára 80 katonával, szaporodván azoknak számok az utána jövőekkel estig 150-re. Simén hadnagy is odaérkezvén, jöttek utána estére 30 Dobrai-lovások, Kárp ur pedig azon este éppen egy kíséző katonával jött Dévára. Azelőtt kémet küldött volt ki Kaján völgyére a végre, hogy bizonyos tudósítást hozzon a feltámasztott zenebonásoknak hollétéről, a ki este azzal a hírrel érkezett, hogy mindnyájan részvegek. Ő is ivott velök egy fogadóban, negyven vagy ötven ember mind levághatná a Kaján torkában. Keresett Kárp ur, hogy 100 gyalogossal és 30 lovassal menjen elejökbe, Dévának őrzetere ötven gyalogot hagyván, de azt felelte, hogy népét nem oszthatja. Senki azért elejökbe nem menvén, akkor éjszaka a Jósika urak branyicskai kastélyokra, udvaraira rohantak, ott minden találatot elprédálták, míg a szent-ségeknak sem kedvezvén. Onnan azon éjszaka mentek M.-Solymosra, a hol egytől-egyig az udvarokat és a ref. pap házát is felpredálták. — Szentandrás havának 5-dik napjára virradólag fáklyákkal mentek Haróba és Berek-szora, mind e két helyen hasonló módon felpredálván a nemesek udvarait, fogadóit és a hazai református mester házát is. Azon nap 8 órakor Keménden, 10 órakor Bán-patakon és Gyertyánoson, 12 órakor N.-Rápolton, 2 órakor Bábólnán, 5 órakor Toltán, 6 órakor Algyógyon, 8

órákor Bokájban és Homoródon prédálták fel a földes urak, papok és iskolamesterek házaikat, meglevén azalatt a branyicskai jószág notáriusa Göttsi János, Hollaki urak solymosi tisztje Balog Zsigmond, hazai iskolamester Kö-lönte József, az algyógyi ref. pap felesége hajadon testvérel, Bokájban Váradai Lajos és felesége.

Akkor pedig, midőn a Maroson tul Solymostól fogva Homoródig prédálták, égettek az oláhok, Kárp ur a Maroson innen Déváról estére Piskira, onnan másnap délig Szászvárosra ment 160 katonával, mindenütt az utból néz-vén a Maroson tul prédálókat, a kik a sok elprédált ita-loktól többnyire részvegek lévén, azzal a néppel minden veszedelem nélkül szét lehetett volna verni, de senki elé-jökbe nem menvén. Szentandrás havának 6 ik napján át-jöttek a Maroson Bentenczére prédálni.

Azon a napon pedig Dévának felpredálására is kez-deittek gyülekezni az oláhok; estefelé mintegy 8 óra táj-ban Maros-Remeti felől a dévai mezőre egy csoport be-ereszkedvén és nagy kiabálással elővén a város végéig, ott tüzet adott a Ribitzei Adámné majorjának, azután bennben nyomulván a bolgárvárosi síkságra, egy néhány személyből álló szélbeli katonaság elejök ment és rájök lött, de minden veszedelmek nélkül, mert a mint magok az oláh foglyok azután velök folytatott törvényes kérdé-sekre kiadták, látván hogy a katonák tüze kártétel nélkül fejk felett megy el, azért merészték másnap Dévát is-mét megpróbálni. Akkor este pedig a nemesek és a vá-rosiak is rájök lövén, egy néhány elesett közülök és aztán el is széledtek.

(Vége következik)

dőrség mily kiszámíthatlan előnyököt biztosít a bünyenyítő bíróságok ügymenetére és mily mértékben képes tehet-len-né tenni a legmegrögzöttebb gonosztevőket is.

A detectív ha pld. hajón utazik azon gonosztevővel, a kit neki előbb-utóbb le kell fűlelni, rendszerint előkelő ruházatot ölt és iparkodik feltűnés nélkül emberével be-szelgetésbe bocsátkozni, kitudja jó előre, hogy az körül-belől melyik állomáson fog kiszállani, a midőn gyorsan hordárnak öltözik és a megérkezésnél mint ilyen ajánlja fel annak szolgálatát; egyszóval a legnagyobb ügyességet fejtü ki abban, hogy miként kelljen megfigyelését feltűnés nélkül teljesíteni. Gondot fordít azonban arra is, hogy az elhatározó pillanatban egyenruházott rendőrség is legyen kezeügyében, a midőn alakoskodását levetkezve megnevezi magát és a hűledező deliquensnek kijelenti a „törvény nevében“ letartóztatását, s mialatt az bámulatából magá-hoz jönne, már meg van kötözve, nehogy vagy öngyilkos-sági kísérletet tessen, avagy gyilkoló eszközeit a fellépő rendőrök ellen használhassa.

(Folytatás köv.)

CSARNOK.

Halottak napján.

Ki a temetőbe, ma halottak napja van! . . . Van-e, kit szíve ne vonzana a temető néma sírhalmi közé? Oh, drága az a föld, drága az a hant, mely szeretett kedvesein-keket takarja. A szeretet és emlékezés fölkeresi a régi sírokat, könnyel és virággal adózni azoknak, kik ott lenn nyugos-znak. Meglátogatja a szülők csendes gyásza a gyermekeket, a gyermekek a szülőket, a hazafias szeretet pedig azok sírjait, kik a hazáért éltek, vagy a hazáért haltak. Az em-lékezet, gyász és szeretet e nap, ezt jelenti a gyász-virágok, s ezt ragyogják az ezerszámú lámpák, melyek az alkony homályában kigyulnak, mint a hamvadó szívek ör-tüzei. Menjünk mi is, s ujjtsuk meg drága szeretteink fölött az elhervadt virágokat, hisz egyebet már úgy sem adhatunk nekik, csak virágot és könnyet. Szívünkben ott lobog a szeretet s az emlékezet fáklyája, bevilágítja a söt-ét sírokat mindaddig, míg csak mi is oda nem jutunk a csendes emberek sorába. És az a fátyla, mely szívünk-ből szórja meleg fényét a sírok fölé, kedvesebb lehet Isten és a megdicsőült lelke előtt millió mécs világánál.

Lobogj tehát, lobogj szeretet fáklyája,

S szórj fényt kedveseink drága sírhantjára!

És most tegyük egy sétat a nyugalom hazájában. Minő ragyogás, minő pompa! Itt a halottak országában is vetekednek egymással a fölcifrázott sírok. A gazdag sír-boltja itt is tulragyogja a szegény fakeresztjét, egyszerű fejtájt, melyet csak egy szerény zöldkoszoru övez át. Mily jó, hogy az örök nyugalom hazájában a nyugalom mindenütt egyforma. A kinek a halál egyszer megvetette síri ágját, alszik az csendesen, háborítatlan, jelölje bár fakereszt, vagy márványoszlop nyugodalma helyét.

Amott a temető emelkedett pontja a gazdag sírboltjá-hoz vezet az ut. Ő maga már ott pihen, s ha láthatná mi történik a sírok fölött, nem lehetne panasza örökösiei ellen, mert sírboltját elárasztották fényvel és virággal. Hisz ha nem tennék, megszólná őket a világ, mert sok ezert örökölték. De a színes mécsék fénye hidegen lobog s a virágokat nem öntözi meleg könny. Hisz a megboldogult a míg élt, fukarságáról volt ösmeretes. Jótékonycezl nem látta megnyilni erszényét soha. Az árvák könnyei sohasem hatottak szívére; szeretetének csak egy tárgya volt: a pénz, s a pénz, s most ha tudna róla, annyi hasznát látna meg kuporgatott ezreinek, hogy fényes sírbolt alatt nyugszik, s alhatik.

Távolabb is egy hasonló díszes sírbolt vonja magára a figyelmet; ennek falai közt is egy gazdag ember tete-meit porladnak.

Míg élt, igen derék ember volt. A jótékonyságok rovatában neve mindig ott fénylett a nyilvánosság előtt, e mellett háza soha sem volt vendégek híjával. S nagy öröme telt benne, ha jó borait, szép lovait dícsérték, s mikor meghalt, a jó barátok egész serege sietett koporsójá-hoz, hogy leróják a kegyelet adóját s elhalmazzák ékes koszoruk özönével.

De látogassuk meg a szegények sírjait is. Lejebb a temető végében csak halványon pislog egy-egy árva fagygy-tyertya- vagy gyöngy mécsvilág. De hogy ott is szeretett lények pihennek, biztonságot tesz róla a felhangzó zoko-gás és sűrű könnyhullatás.

Itt egy árva leány jajgat elvesztett kedves szülői fe-llett. Ott egy anya siratja egyetlen derék fiát, ki életének öröme s agg korának támasza volt. Amott egy szegény családjánya néma kétségbeeséssel térdel férje sírja fölött, már sírni sem tud, szemének elapadtak könnyei, csak egy-egy sohajjal könnyit nehéz bánatán. Mellette halvány ifju zokog s virágokat helyez egy ujonnan hantolt sírra; ko-rán elhunyt menyasszonnya nyugszik ott s ő egész napi keresményét kedvese sírjának földszítésére áldozta. Sze-gény volt a leány, szegény munkás emberek gyermeke, de jó, szelid és dolgos feleség vált volna belőle s ezért völégénye méltán siratja.

A többé van befuttatv egyetlen mécs sötét és néma pihen, olyan lékezés jeleit nem mások s szerény va mind ez, ha nem hagyhat már nincs mi meke ismét

S ideg Nyugodj t Fáradságo

A legn nem volt,

Menny szájról-szájr vöken hordta nem pusztit e remény va

Mily n belügyeinket döcögött to villámsebessé vidék, melyé át a világ te ket. Népneve iskoláinkban meketek. Az az élnk moz kedelem és i tanuságot fog

Szépiro koznak, miöt a külföldi fér tok lassankén

Tekints und Mehr.

folyóiratok, i ily nemü mag pokban? jó k gűek, laza ta ben nem is s taláinak olya dülő leányai kéinket, olvas séget sohase mány adja n

Egy új hivatva van hazánkat sok

Ez a cs lap, mely szé készítése mel

Figyelo dig megjelen hatjuk, hogy még nem je

A válla nak, hogy k közölje, most készítése ke

hozza. A „C sággal írvák színvonal m

Az edő máry Károly Margittay D

Üdvöz júk, hogy a cseit, szorit mulatava o

erkölesöket. zönség mélt hogy a „G d asztaláról se

— Gr dotát beszél Salon“ most

— ügymond a nyakamra, az időt, vele

fogyatkozása és kíváncsi n

A többek közt egyelgyótt sirt is látunk. Téli zölddel van befuttatva; ez minden ékessége. Nem világol rajta egyetlen mécs, nem diszít egyetlen odahelyezett szál virág, sötét és néma, olyan kívül is, mint belül. Pedig a ki alatta pihen, olyan nagyon megérdemelné a kegyelet, a megemlékezés jeleit. Hisz a míg élt, hosszú életének nem ő, hanem mások vették hasznát. Munkálkodott a mások javára s szerény vagyonát megosztotta a szegényekkel. De mit ér mind ez, ha végre maga is szegényül halt meg s árváira nem hagyhatott egyebet a becsületes névénél. Sirját most már nincs miből feldíszíteni s nincs is kinek, mert: „Gyermekjei szétfutottak napkeletnek, napnyugotnak.”

S idegennek hogy jutna eszébe ilyen áldozattétel! Nyugodj te is csendesen szegény jó öreg!

Fáradtságos életteddel kiérdemelted a sir nyugalmát.

Székely Lehel.

IRODALOM.

Nemzeti fejlődésünk.

A legnagyobb magyar mondta: „Magyarország nem volt, hanem lesz.”

Mennyi csapás érte hazánkat, mióta e röpké szavak szájról-szájra jártak, de azért azok, kik a haza javát szívóken hordták, nem csüggedtek el, a dermesztő nyománem pusztíthatta ki a jobb jövőbe helyezett reményt. És e remény valósult!

Mily mozgalmak támadtak mióta magunk intézzük belügyeinket! Ott, hol ezelőtt husz évvel lomha társzékér dőzőgött tova a rozsz utakon, most a gőzparipa száguld villámsebességgel és alig van már hazánkban nevezetesebb vidék, melyet vasutak ne hálózának, magyar hajók szelik át a világ tengereit és hordják szét a magyar terményeket. Népvnevelési ügyünk is óriási lendületet vett és népiskoláinkban majdnem mindenütt magyarul oktatják a gyermekeket. Az alakulandó iskola egyletek eléggé tanusítják az élénk mozgalmat, mely ez irányban megindult. Kereskedelem és ipar virágoznak és a jövő évi kiállítás tanúságot fog tenni az ez irányban megtörtént fejlődésről. Szépirodalmunk terén is üdvös mozgalmak mutatkoznak, mióta az írói jogot védő törvény életbe lépett és a külföldi ferezméveket rozsz fordításban terjesztő vállalatok lassanként tünekezni kezdenek.

Tekintsük azonban a jobbakat, minő az „Über Land und Meer.” „Gaurtenlaube” és más ezekhez hasonló képes folyóiratok, itőlünk elfogulatlanul és hasonlitsuk össze az ily nemű magyar vállalatokkal, mit találunk az ily képes lapokban? jó képeket, melyek azonban nem magyar jellegűek, laza tartalmat, mely nem műveltebb és legtöbb esetben nem is szorakoztat. Hiába kutatnak az anyák, nem találunk olyat, melyet aggodalom nélkül adhatnának serdülő leányaik kezébe, pedig hiába neveljük jól gyermekeinket, olvasás nélkül — annak idejében — valódi műveltséget sohase nyernek, mert ez az oktató erkölcsös olvasmány adja meg a jó nevelés mázát.

Egy új csillag támadt szépirodalmunk egén, mely hivata van arra, hogy e hiányt pótolja és kiszorítsa a hazánkat sok ezer példányban elárasztó német folyóiratokat.

Ez a csillag a „Gondűz” című szépirodalmi hetilap, mely Székely Aladár kiadásában Mártonffy Frigyes szerkesztése mellett október elején Budapestben megjelent.

Figyelemmel tanulmányozzuk e kitünő hetilapnak eddig megjelent számait és nyugodt lelkiismerettel állíthatjuk, hogy hozzá hasonló szépirodalmi heti vállalat eddig még nem jelent meg.

A vállalkozó, ügybuzgó kiadó, ezúttal tüzte ki magának, hogy lapjában kizárólag elsőrendű írónk remekait közölje, mostanig híven teljesítette programját és áldozatkészsége kezeskedik arról, hogy ezentúl is ragaszkodni fog hozzá. A „Gondűz” közleményei tözsgyökeres magyarsággal írvák, tanulságosak, és erkölcsi alapon, és az irodalmi színvonal magaslatán állanak.

Az eddig megjelent számokban találkozunk P. Szathmáry Károlyval, Komóty Józseffel, Mikszáth Kálmánnal, Margittay Dezsővel, Kazár Emillel, dr. Sziklay Jánossal stb. Üdvözljük a vállalkozó kiadót és szívünkkel kívánjuk, hogy az áldozattal elvetett mag megeremje gyümölcsseit, szorítsa le az erkölcsöt romló laza olvasmányokat, mulatatra oktasson, nemesítse a szívet és tisztán tartsa az erkölcsöket. Megvagyunk győződve arról, hogy a nagy közönség méltányolni fogja e nemes törekvést és hiszük, hogy a „Gondűz” nemsokára egyetlen magyar család asztaláról se fog hiányozni! Csak kintartás!

Nemo.

— **Gr. Teleky Sándor szomszédja.** Pompás anekdotát beszél el az örökké ifjú Teleky Sándor gróf a „Magyar Salon” most megjelent novemberi számában. Van nekem — egymond — egy unalmas szomszédom, mindig akkor jön a nyakamra, mikor legtöbb dolgom van. Ugy látszik, jól tölti az időt, velem, mert alig tudok tőle menekülni. Két nagy foglalkozása van: mindig kérdez mint egy vizsgáló bírós és kíváncsi mint egy macska. Mikor a „Consumatum est”-et

kiállították Párisban, irtam Munkácsynak és kértem, sziveskedne nekem egy fényképet küldeni, hogy legyen fogalmam a kép kompozíciójáról. Válaszában azt írja: nem küldhetek neked fényképet, mert nincsen és addig nem is lesz, míg az aczétkaroz el nem készül, de hogy fogalmad legyen, ide kriksztározom. Majd kiugrottam bőrömből örömben. Az unalmas szomszéd nálam volt, látván szememben örömet, szokott kíváncsiságával kérde: „Kitől kapott levelet?” „Munkácsytól.” „Párisból?” „Párisból.” „Szabad látnom?” „Tessék.” „Ez az ő írása?” „Az övé.” „És ez a rajz?” „Az is!” „Na, kérem alásan, az én Jóska fiam szebben rajzol és az írását nem is lehet összehasonlítani a Munkácsyval.” — Ezt a sajátkezi vázlatát és sajátkezi írását a mesternek közli a „Magyar Salon” novemberi füzete, mely Munkácsynak van szentelve. Közli a mester összes híres festményeit, szülőházát, színes arczképét és ír róla Jókai, gr. Teleky Sándor, Telepy Károly, Pataky László, Szana Tamás. A „Magyar Salon” hazánk legkitünőbb képes havi folyóirata novemberi díszes füzetének tartalma továbbá: Jókai és Borostyáni eredeti regényei, Ábrányi és Szabó Endre költeményei, Vajda János irodalmi cikke, az operaház külseje és belseje, az összes operai női és férfiszemélyzet arczképei, Kürthy Emil Csillag Terézről a művésznő arczképével, Tábor Albert királylátogatás Aradon (12 képpel), Májor István püspök a drégelyi emlékkápolnáról képpel. Sport rendkívül sikerült löversenyi képekkel. Egyveleg sok érdekes apróságokkal. Humor, divat, jutalomdíjas talányok stb. A „Magyar Salon” novemberi füzetéhez hasonló irodalmunkban még nem jelent meg. E kitünő folyóirat ára egész évre 7 frt, fél évre 3 frt 50 kr, negyedévre 1 frt 75 kr. Megrendelhető a „Magyar Salon” kiadóhivatalában Budapest, dohány-utca 12. sz. és Wokál János könyvkereskedésében Nagy-Enyeden. — Melegén ajánljuk tisztelt olvasóink figyelmébe.

— **Megjelent a „Gondűz”** szépirodalmi hetilap 7. száma a következő érdekfeszítő tartalommal: „Székely támad, Székely bánja.” Történeti regény P. Szathmáry Károlytól. — „Lszák,” regény írta Kazár Emil. — „Tavaszi alkony,” költemény Király Kálmántól. A „club,” regény korrajz, írta Mikszáth Kálmán. — „Palkó vitéz,” regény Margittay Dezsőtől. — „A paraszt gróf fia,” társadalmi regény Sziklay Jánostól. — „Routó Pál,” verses regény, írta gróf Gvadányi József 1793-ban. — „Ki lesz az örökös?” Hartmann-Plön regénye, Magyarosította Mártonffy Frigyes. — „Csevegések a holdból,” humoresk. — A boríték tartalma: „Ház és tűznelv.” — Porhanyós tésztá: — Hogy az emse meg ne egye malaczeit; a szappanos víz mint trágya. — Kertészet: november havi teendők a virágos kertben. — Vegyesek: A becsületesség jutalma. — Szeget szeggel. — Talányok: Talányfejtők; szerkesztői posta. Mindig jobban meggyőződünk arról, hogy a „Gondűz” páratlanul áll valamennyi szépirodalmi heti vállalat közt, mert egy beltartalmára mint a kiállítás csinára nézve egyik se versenyezhet vele. Figyelmeztetjük olvasóinkat e remek hetilapra, melyből a kiadó mindenkinek szívesen szolgálna nyomatott íven és félfnyvi színes borítékkal. Előfizetési ára: egy évre 6 frt, fél évre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 15 kr, kapható minden könyvkereskedésben; az újonnan belépett előfizetők az eddig megjelent 7 számot azonnal megkaphják. Az előfizetési pénz Székely Aladár kiadó-tulajdonoshoz küldendő, Budapestben, VII. Dob-utca 14. — Megrendelhető N.-Enyeden Wokál János könyvkereskedésében.

— **„Apolló.”** Magyar zeneszerzők válogatott műveinek gyűjteménye. Ez a czime egy életrevaló, figyelemre és pártolásra méltó vállalatnak, melynek élén a zenével élőt előnyösen ismert zeneszerző és zenetanár Vágvolgyi Béla áll, kinek sikerült ügye részére a kiválóbb hazai erőket megnyerni. Havonként jelenik meg egy nagy negyed-rét alakú füzet 5—6 zenéi tartalommal s egy nyolczadrét alakú önálló melléklet 1—3 iv zenével. — A füzetek tartalma: 1. Komoly irányu zene. (Eredeti és átírt zeneművek.) a) Zongorára két kézre. b) Énekhang- és zongorára. — 2. Szalon-zene. a) Zongorára 2 kézre. b) Énekhang- és zongorára. — 3. Tán cz-zene. Zongorára 2 kézre. A mellékletek teljesen önállók s tartalmukat a következő művek képezik: 1. Zongorára négy kézre. 2. Zongorára egy más hangszerezellel (hegedű, cello vagy fuvolával). 3. Orgona és harmoniumra. 4. Zongora és vonós hármasok és négyesek partitúrában és szólalokban. 5. Világi dalok és egyházi énekek férf-, vegyes- és nőikarra partitúrában és szólalokban. 6. Eredeti és átírt művek czimbalomra stb. — Az „Apolló” előfizetési ára egész évre — 70 iv zenére s 12 önálló zenemellékletre — 6 forint, fél évre 3 frt. Az előfizetési pénzek legczélseztübben az „Apolló” kiadóhivatalába küldendők Nagyszombatba. — Gyűjtők 5 előfizető után egy tiszteletpéldányt kapnak. Mi részünkről e vállalatot, mely elegans kiállítása s darabjai válogatottsága folytán bármely uri család zongoráját díszítheti, s mely a hazai, amugy is parlagon hevert s mostoha sorsban részesült zeneirodalom emelésére és felvirágzására jótékonyan hatni hivatva van, legmelegebben ajánljuk a zenekedvelők figyelmébe s hathatós pártfogásába.

VEGYES HIREK.

— **M. kir. honvédelmi miniszter:** br. Fejérvári Géza es. kir. altábornagy, a Mária Terézia és Szent István rendek lovagja, s a m. kir. honvédelmi miniszteriumnak 1872-től fogva államtitkára, nevezetett ki. Hivatalát okt. hó 30-án foglalta el.

— **A dunamelléki ref. egyházkerület** újonnan választott püspökének Szász Károlynak beiktatása nagy ünnepélyesség közt október 26-án ment véghez az egyházkerület székhelyén Budapesten. Szász Károly helyére a közoktatásügyi miniszteriumba első osztályú miniszteri tanácsossá Berzeviczy Albert országgyűlési képviselő nevezetett ki.

— **November 1-én** este mint halottak napját közvetlenül megelőző estvén temetőnk a szokott módon ez évben is ki voltak világítva s a nép százával, sőt ezerével vonult fölketesni ellhunyt kedveseinek nyirjait. Szép ez a kegyeletes érzület, bár minő alakban nyerjen kifejezést, de talán mégis helyesebb volna, ha azt a költséget, mennyit évenként egy-egy estve a sírok kivilágítására kiadunk, arra fordítanók, hogy első sorban temetőnket hozzuk jobb rendbe, mint milyenben jelenleg vannak s általában adnánk ezeknek olyan díszet, mely nemcsak egy-estvére szól, hanem folytonosan az év minden napján hirdesse, hogy mi halottaink emléket illő tiszteletben tartjuk s ennek jeléül nyughelyüket kegyelettel gondozzuk.

— **Dr. Csiki József,** marosvásárhelyi hírneves gyakorló orvos, kit mint tanulóársat, kartársat, vagy mint orvost, körünkben is igen sokan ismertek és becsültek, mult hó 28-án 41 éves korában befejezte közhasznu tevékeny életét. Gyászoló özvegyet s két kis gyermeket hagyott maga után. Áldott legyen emlékezete!

— **Az igazságügyminiszter** Stuller Lajos nagyenyedi kir. kerületi börtön igazgatóságí tiszti írnökot, az aszódi kir. javító intézethez ideiglenes minőségben gondnokká nevezte ki.

— **A „gyulafehérvári közlöny”** szerkesztőt cserélt. Ávéd Jákó sokoldalú elfoglaltsága miatt Issekutz János ügyvéd vette át a lap vezetését. Ávéd pedig munkatárs leendő. Reméljük, hogy a lap ezután nemcsak hirdetésekben lesz gazdag, hanem beltartalmában is élénkebb és ezéjainak megfelelőleg változatosabb.

— **Hegyi Gyula** dráma-, vigjáték- és népszínmű társulata e hó 4-én kezd meg városunkban működését. A társulat 11 férfi s 10 női tagból áll, változatos műsort s örszévágó játékokat ígér s ez esetben egy hiszük élénk támogatásra számíthat műpártoló közönségünk részéről.

— **Hymen.** Ifj. Dr. Nagy Albert és Zalányi Irma k. a menyegzője f. október hó 29-én Obránsán a menyasszony szülei házánál díszes közönség jelenlétében történt meg. Az esketést Dr. Bartók György ev. ref. lelkész gyönyörű beszéd kíséretében végezte. Délben fényes banquette volt számos közönséssel. Az ifjú pár és kísérete este vonult be városunkba. Tartós boldogságot kívánunk a szép frigyre!

— **Toronyóráknak megint elment az esze.** November 1-én reggel hetet kellett volna tünie, ütött kettőt, hat helyett egyet s így tovább. Olyan formán járt ő is, mint a város egyik megboldogult éjjeli őre Nagy Márton uram járt egyszer. Ez a jó öreg pedig úgy járt volt, hogy: miután egy alkalommal a Tóvisutca végén tudokra adta az embereknek, hogy „tizenkettőt ütött az óra,” hamarabb leakarván jutni a Magyarutca végére ott is tudtára adni minden embernek, hogy: „tizenkettőt ütött az óra,” fellopózkodik egy Tóvis felől jövő kocsi hátsó bakkjára s itt elszenderedik. A kocsi nem állott meg Felvinczig. Itt a kocsi megállására Nagy Márton uram is felébred s azt híven hogy Enyeden a Magyarutca végén van egy hajnal felé elkezd Felvinczen kiabálni: „minden ember hallgasson a szóra, tizenkettőt ütött az óra.” A vincziek a náluk szokástalan kiabálásra felébredvén, kicsibe mult, hogy Nagy Márton uramat elnem fogták, mint olyan embert, kinek elment az esze. Bár elfogná valaki ezt a mi órákat, s ha már nem lehetne megreperálni, indítaná meg az érdekelteket egy olyan józaváló gépezet beállítására, mely mondja is, mutatná is helyesen a haladó idő folyását.

— **Szüreti dolgok.** Szőlös gazdákkal folytatott gyakori eszmecsereből azon következtetést vonhatjuk le, hogy a gazdák szemmértéke az idén kétszeresen esalt egy a mennyiséget, mint a minőséget illetőleg. Sokat reméltek, de tartottak tőle, hogy nagyon rozsz lesz. Kaptak pedig a remélnél kevesebbet, de jobb minőségűt s ez a két eshetőség közül mégis a kedvezőbb. Vidám szüreti hangulat élénkebb nyilvánulásai mint zene táncz, s a rozsdás pásztortí fegyverek durrogásai csak kivételesen s mérsékelt határok közt voltak észlelhetők. A must ára 7 forinttól 18 frtig váltakoznak hektoliterenként az áru minőségéhez képest, de erős irányzattal az alsó határ felé.

— **Gligor Vaszi** muzsinaí jómódu gazda, folyó hó 31-én egy szintén odaváló lakóstól oly súlyos sértestet kapott fejére, hogy életben maradásához kevés a remény. A tett indoka eddig ismeretlen, valószínű azonban, hogy a forrásnak indult mustnak is része van a dologban.

— **Érdekes id.** Heckscher Sámuel „szerecsse-hirdetése” Hamburgból lapunk mai számában. Ezen bankház az itt s a környéken nyert értékek pontos és titoktartás mellett eszközölt kifizetése folytán oly jó hírnévnek örvend, hogy ezen mai hirdetésére már itt is felhívjuk a figyelmet.

KÖZGAZDASÁG.

A komlómivélés Német- és Csehországban.

(Folytatás)

II. Mivélés.

A mivélésnek egyik főszabálya, hogy a komlókert mindig tiszta gyommentes legyen és az indák mindig fel legyenek futva. Tavasszal jó mélyen fel kell ásni vagy kapálni, és hol a sorok elég távol esnek, fel is lehet szántani.

Ezután annyiszor kell kapálni, a mennyi szükséges arra nézve, hogy a komlókert tiszta legyen.

Legezélszertöbb a nyári munkálatra (kapálás, kötözés) szakmáymunkást fogadni. Egy hektárt két ember megmunkál. A mivélésnél első kérdés a trágyázás. E kérdésre dr. Pott sem tudott kimerítő feleletet adni; szerinte legóvatosabb körültekintéssel kell eljárni, ha lehetőleg finom termést akarunk nyerni, leginkább ajánlja a jó átdolgozott compostot.

Egyáltalán ellenzi a friss s különösen a légenyűs trágyázást; legjobb az érett marhatrágya.

A mesterséges trágyák közül ajánlja a chilisalétromot phosphorsavval és káliummal elegyítve.

Miután azonban minden talaj más-más trágyát kíván, és Németországban is csak ez újabb időben állítottak be Spalt vidékén egy kísérleti telepet, hol ez eredmény a leggondosabb megfigyelés mellett jegyeztetik fel; a komló trágyázásánál és mivélésénél még sokáig csak a termelő józan belátása, tapasztalatainak hasznosítása lehet irányadó, a nélkül, hogy biztos és többé-kevésbé mindeniktől követhető irány kitűzése lehet lenne. A német komlótermelők szövetezete a jelesebb termelőkhez évenként kérdőívet küld, melyekben az alkalmazott trágya minősége és mennyisége, ugyszintén a trágyázás ideje iránt tesz kérdést. A legellentétesebb válaszokból még azt sem lehet határozottan konstatálni, vajjon az őszi vagy a tavaszi trágyázás czélszerűbb-e?

Jettnaugban és Raversburgban láttam júniusi trágyagyázást, mi állítólag a tobozképződésre jótékonyan hat.

Ha azonban tekintetbe vesszük, hogy a tavasszal szétterített trágya a gyökér működése előtt alig hatol be annyira, hogy az a fejlődés első napjaiban is befolyást gyakorolhasson, én részemről az őszi trágyázást ajánlom, még pedig egy töre 4-6 kilogramm jól elkészült istállótrágyát.

Itt újból fölemlitem a fentebb már említett rezepegácsávali trágyagyázást.

A mi a gyökerek felhantolását illeti, erre nézve is a legelőtérőbb fölfogásokkal találkoztam. Hermann határozottan ellene van; mert ez által a gyökér új gyökszalak képzésére kényszerítetik, míg ellenben nagyon sokan a felhantolást egész a tulságig viszik, hogy ezzel a kiszáradást megakadályozzák.

Egyáltalán kötött talajban a talaj nedvességének szem pontjából a hantolással igen szép eredményt értek el, míg könnyű talajban mellőzendő.

A felhantolásnál is szigorú kísérleti eljárás fogja bemutatni, hogy vajjon a felhantolással együtt járó hátrányok elég nagyok-e arra, hogy a komlómivélés eddig több helyt gyakorolt ezen ágával felhagyjunk.

Wolnzach körül (az egész pleinföldi kerületben) a sorok bogárhátú szántáshoz hasonlólag csaknem 0-50 méter magasan fel vannak hantolva, mely munkához a töltőgető ekét nagy sikerrel alkalmazták. Itt a talaj kavicsos nagy mérvben van keverve.

A komló mellékindiut (kacsait) rendszeren letépi 1-50-2 méter magasságig, azon okból, hogy az alsó tobozt egy sem hozó indák ne szívják el a tápuedvet a komló teteje körüli termő tobozoktól.

A díjást legezélszertöbbben szakmáymunkásokkal végzik, a szedőket kosárszáma fizetik.

III. Szárítás.

Julius 20-tól aug. 14-ig még alig láttam leszedett komlót. Nagyon kevés szedés történt Jettnaugban a Fürth-féle, később gr. Blüchel által megvett, de egy év alatt már újból eladott Bauer-féle igazán meglepő beállítású komlótelepen. Csehországban aug. 8-án. Auschabau még egyáltalán nem szedtek, Saazban akkor kezdették meg.

Legtökeletesebben beállított szárítótokat a fent említett Bauer-féle komlótelepen láttam melyekhez nagyon hasonlítanak a Segesvár körül újabb időben épített szárítók.

Meg kell itt említenem az épen akkor építés alatt levő, de még be nem fejezett Hauber-féle mesterséges szárítót. (Hauber Ingenieur für Heiz- und Ventilations-Anlagen München; Vertreter Noback et Fritze in Prag.)

E szárítóban a lég hevítése és egyenletes hőmérséke egy e czélra kombinált közszónnal fűthető készülék által van biztosítva. A komló teljesen nyers állapotban berakva, 24 óra alatt köz árúvá válik. Miután azonban beállítását ott helyben, hol a gépezetek sokkal olcsóbbak 5-6,000 frtba kerül, nálunk ilyenek felállítására most még gondolni sem lehet.

A komlót rendszeren a házak padlásán szárítják, mely elannyira magas, hogy egymaga 2-3 omeletet képez.

Kizárólagosan szárítási czélra épített raktárt aránylag

nagyon keveset láttam. Van ugyan Auschabau, Saazban, Spalton, hol a mázsálás és a zsákok bélyegzése hatósági felügyelet alatt történik. Szándékoznak egyet építeni Saazban, hol hatósági felügyelet alatt történik a szárítás, pakolás és bélyegzés, azonban határozottan elmondhatom, hogy általában a szárításra berendezett helyiségek ott is nagyon sok kivánni valót hagynak fenn.

A szárításra különféle rámak használnak, azonban egy sem volt, a mely a nálunk alkalmazásban levő nád-fonatu rámat határozottan fölülmulta volna.

Wolnzachban láttam egy nagyon kezdetleges fűthető szárítót, mely hasonlít egy gyümölcsaszalóhoz; a rámak kívülről taszítottak be.

Miután a szárítás megfigyelése czéljából a csöket ki kell húzogatni s belülről nem lehet közüttük járni, utazásra nem ajánlhatom annál kevésbé, mert Magyarországon a komlószedésnél még rendszeren oly szép idő van, hogy a szárításra tökéletesen elég a természetes levegő.

Nagy fontosságú kérdés, hogy alkalmazzák-e termelők a kénézést.

A termelők egyáltalán nem kénéznek, minek főoka valószínűleg a kénézésre megkivántató mesterséges szárító, továbbá a kénézéssel való eljárás rendkívüli kényessége.

Végül maguk a kereskedők is szívesebben veszik a kénézetlen komlót.

A már annyiszor idézett dr. Pott azonban határozottan a kénézés mellett van, mert állítása szerint téves azon felfogás, hogy a kénézés helyreállítja a romlott komló színét, ez által alkalmat nyújt arra, hogy a romlott áru is piacra kerülhessen.

A romlott komlót meg lehet ismerni a Lupulin barnás színe által, ezt a kénézés nem hozza helyre.

Míg ellenben a kénézés befoly arra, hogy a szárazságot komló deszficitáltság s ez által tovább tartható legyen.

Ez is egyike a vitás kérdéseknek.

Miután azonban a komlókereskedők a beszedett komlót újból szállítják és ekkor együttesen kénézik, atól is lehet tartani, hogy a mig dr. Pott theoriája nem lesz el fogadva, a produceus által kénézett komlót, mint a mely nem lesz a másodszori szárításkor a kénézetlen komlóval egybe elegyíthető, már azon okból sem fogják a kereskedők oly szívesen fogadni, mert annak külön kezelése kell.

A zsákolás több helyt egyszerű betaposással történik. Czélszerű gép a Gligor et Moor-féle 400 frtba kerülő angol gyártmány.

E czélra azonban Segesvár vidékén egy sokkal olcsóbb és czélzerű emeltyűs rendszerű gépet használnak.

Végül meg kell még futolag említenem a Nürnbergben látott nagyszerű komlóraktárakat.

Ilyenek a Barth-féle és Senendorfé.

Az évi forgalom felmegy 10.000 métermázsáig; a gépek hajtására gőzmotorok szolgálnak.

A különféle bádoghordókba és négyesgü bádogtartányokba bepréslést komló a préselés előtt 26 R° hevített levegőn újból megszárazítatik, mely alkalmal a drótrámára a komló egész egy méter vastagságig terítetik le.

Ez alkalmal történik a kénézés, melyhez métermázsánként 0,5 kilogramm kénvirág használnak, melyet egész egyszerűen a földön elégetnek.

Önként értetik, hogy egy a felesleges kénéző, mint a nagyobb meleg elvezetéséről szellenttyük által van kellőleg gondoskodva. S hogy a 26°-nál nagyobb meleg elkerültessek, erről egy elmes szerkezet gondoskodik, mely magasabb hőfoknál csemettyüt hoz mozgásba s ezzel a felügyelő figyelmét felhívja.

(Vége köv.)

— **Piaci árjegyzék.** Nagy-Enyed, 1884. okt. hó 33-dikáról. Hectoliter tisztabúza 5 ft 50 kr. Rozs 4 ft — kr. Elegybuza 4 ft 75 kr. Törökbuza 3 ft 50 kr. Zab 2 ft 10 kr. 100 klgm széna 4 ft 40 kr. Egy kilogramm sertésbúza 44 kr. marhahús 40 kr. borjusz 36 kr. Szalma 1 ft 40 kr. berbéshús 28 kr.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:
DR. MAGYARI KÁROLY.
TÖRÖK BERTALAN. SZILÁGYI FARKAS.
KIADÓ-TULAJDONOS: WOKAL JÁNOS.

Sz. 5214-1584.
tkvi

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság részéről közlé tétetik, hogy a felenyedi Márton Mendel végrehajtó 100 frt tőke, ennek 1884. ápril. 24-től 8% kamata, 13 forint 10 krajczár költség kielégítése végett végrehajtást szenvedő felsőbóbi Popa Tyrion ellen, ennek a felsőbóbi 4 számú telekjegyzőkönyvben A+ 1-27 rendszám alatt foglalt felelőrsz fekvősége 1188 frtban megállapított kikiáltási árban F e l s ő b ó r b ő község előjárásági helyiségben 1884. évi november hó 12-én délelőtti 10 órakor tartandó nyilvános ráverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított óvadékképesnek nyilvánítt értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 3 részletben, az első 30 nap, a 2 ikat 60 nap, a 3-ikat 90 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint letétihivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei alóli telekkönyvi hatóságánál a hivatalos órak alatt és Felső Orbó község előjárásági megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságot.
Nagy-Enyed, 1884. szept. 3-án

Szentpáli,
kir. aljbíró.

Sz. 4414-1884.
tkvi

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság részéről közlé tétetik, hogy a kir. kincstárnak végrehajtó 53 frt 11 1/2 kr tőke, ennek 6% kamata 5 forint 10 krajczár költség kielégítése végett végrehajtást szenvedő Vlád Gligor Anna és Paraskiának a krakkói 183 sz. tjkvben A+ 1. rendszám alatt foglalt 171 frtba

becsült, 3 rend 3177/1 hr. szám a. foglalt 100 frtba becsült fekvők K r a k k ő község előjárásági helyiségben 1884. évi november hó 10-ikén délelőtti 10 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánítt értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint leteti hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei alóli telekkönyvi hatóságánál a hivatalos órak alatt és K r a k k ő község előjárásági megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságot.
Nagy-Enyed, 1884. augusztus hó 22-én.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

Sz. 4414-1884.
tkvi

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság részéről közlé tétetik, hogy a kir. kincstárnak végrehajtó 53 frt 11 1/2 kr tőke, ennek 6% kamata 5 forint 10 krajczár költség kielégítése végett végrehajtást szenvedő Vlád Gligor Anna és Paraskiának a krakkói 183 sz. tjkvben A+ 1. rendszám alatt foglalt 171 frtba

becsült, 3 rend 3177/1 hr. szám a. foglalt 100 frtba becsült fekvők K r a k k ő község előjárásági helyiségben 1884. évi november hó 10-ikén délelőtti 10 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánítt értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint leteti hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei alóli telekkönyvi hatóságánál a hivatalos órak alatt és K r a k k ő község előjárásági megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságot.
Nagy-Enyed, 1884. augusztus hó 22-én.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

Sz. 4414-1884.
tkvi

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság részéről közlé tétetik, hogy a kir. kincstárnak végrehajtó 53 frt 11 1/2 kr tőke, ennek 6% kamata 5 forint 10 krajczár költség kielégítése végett végrehajtást szenvedő Vlád Gligor Anna és Paraskiának a krakkói 183 sz. tjkvben A+ 1. rendszám alatt foglalt 171 frtba

becsült, 3 rend 3177/1 hr. szám a. foglalt 100 frtba becsült fekvők K r a k k ő község előjárásági helyiségben 1884. évi november hó 10-ikén délelőtti 10 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánítt értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint leteti hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei alóli telekkönyvi hatóságánál a hivatalos órak alatt és K r a k k ő község előjárásági megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságot.
Nagy-Enyed, 1884. augusztus hó 22-én.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

becsült, 3 rend 3177/1 hr. szám a. foglalt 100 frtba becsült fekvők K r a k k ő község előjárásági helyiségben 1884. évi november hó 10-ikén délelőtti 10 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánítt értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint leteti hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei alóli telekkönyvi hatóságánál a hivatalos órak alatt és K r a k k ő község előjárásági megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságot.
Nagy-Enyed, 1884. augusztus hó 22-én.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

Sz. 4414-1884.
tkvi

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság részéről közlé tétetik, hogy a kir. kincstárnak végrehajtó 53 frt 11 1/2 kr tőke, ennek 6% kamata 5 forint 10 krajczár költség kielégítése végett végrehajtást szenvedő Vlád Gligor Anna és Paraskiának a krakkói 183 sz. tjkvben A+ 1. rendszám alatt foglalt 171 frtba

becsült, 3 rend 3177/1 hr. szám a. foglalt 100 frtba becsült fekvők K r a k k ő község előjárásági helyiségben 1884. évi november hó 10-ikén délelőtti 10 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánítt értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint leteti hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei alóli telekkönyvi hatóságánál a hivatalos órak alatt és K r a k k ő község előjárásági megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságot.
Nagy-Enyed, 1884. augusztus hó 22-én.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

Sz. 4414-1884.
tkvi

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság részéről közlé tétetik, hogy a kir. kincstárnak végrehajtó 53 frt 11 1/2 kr tőke, ennek 6% kamata 5 forint 10 krajczár költség kielégítése végett végrehajtást szenvedő Vlád Gligor Anna és Paraskiának a krakkói 183 sz. tjkvben A+ 1. rendszám alatt foglalt 171 frtba

becsült, 3 rend 3177/1 hr. szám a. foglalt 100 frtba becsült fekvők K r a k k ő község előjárásági helyiségben 1884. évi november hó 10-ikén délelőtti 10 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánítt értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint leteti hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei alóli telekkönyvi hatóságánál a hivatalos órak alatt és K r a k k ő község előjárásági megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságot.
Nagy-Enyed, 1884. augusztus hó 22-én.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

Sz. 4414-1884.
tkvi

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság részéről közlé tétetik, hogy a kir. kincstárnak végrehajtó 53 frt 11 1/2 kr tőke, ennek 6% kamata 5 forint 10 krajczár költség kielégítése végett végrehajtást szenvedő Vlád Gligor Anna és Paraskiának a krakkói 183 sz. tjkvben A+ 1. rendszám alatt foglalt 171 frtba

becsült, 3 rend 3177/1 hr. szám a. foglalt 100 frtba becsült fekvők K r a k k ő község előjárásági helyiségben 1884. évi november hó 10-ikén délelőtti 10 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánítt értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint leteti hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei alóli telekkönyvi hatóságánál a hivatalos órak alatt és K r a k k ő község előjárásági megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságot.
Nagy-Enyed, 1884. augusztus hó 22-én.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

Sz. 4414-1884.
tkvi

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság részéről közlé tétetik, hogy a kir. kincstárnak végrehajtó 53 frt 11 1/2 kr tőke, ennek 6% kamata 5 forint 10 krajczár költség kielégítése végett végrehajtást szenvedő Vlád Gligor Anna és Paraskiának a krakkói 183 sz. tjkvben A+ 1. rendszám alatt foglalt 171 frtba

becsült, 3 rend 3177/1 hr. szám a. foglalt 100 frtba becsült fekvők K r a k k ő község előjárásági helyiségben 1884. évi november hó 10-ikén délelőtti 10 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánítt értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint leteti hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei alóli telekkönyvi hatóságánál a hivatalos órak alatt és K r a k k ő község előjárásági megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságot.
Nagy-Enyed, 1884. augusztus hó 22-én.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

Sz. 4414-1884.
tkvi

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság részéről közlé tétetik, hogy a kir. kincstárnak végrehajtó 53 frt 11 1/2 kr tőke, ennek 6% kamata 5 forint 10 krajczár költség kielégítése végett végrehajtást szenvedő Vlád Gligor Anna és Paraskiának a krakkói 183 sz. tjkvben A+ 1. rendszám alatt foglalt 171 frtba

becsült, 3 rend 3177/1 hr. szám a. foglalt 100 frtba becsült fekvők K r a k k ő község előjárásági helyiségben 1884. évi november hó 10-ikén délelőtti 10 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánítt értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint leteti hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés meg